

Organitza:

amb la col·laboració de:

amb el suport de:

Cicle de conferències de **Bioenergia i Biomaterials**

Abril-juny 2026

Sessió 2. Residus Biodegradables El procés de digestió anaeròbia

Ivet Ferrer i Martí

Universitat Politècnica de Catalunya

Departament d'Enginyeria Civil i Ambiental

GEMMA – Grup d'Enginyeria i Microbiologia del Medi Ambient

ivet.ferrer@upc.edu

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
BARCELONATECH

Grup d'Enginyeria i Microbiologia
del Medi Ambient

Continguts

1. Introducció

Bioeconomia circular

Fonts de biomassa

Tipus de biocombustibles

2. Digestió anaeròbia

Etales

Paràmetres operacionals

Configuracions

Plantes de biogàs

Digestors anaerobis

3. Situació a Catalunya

4. Biorefineries

1. Introducció

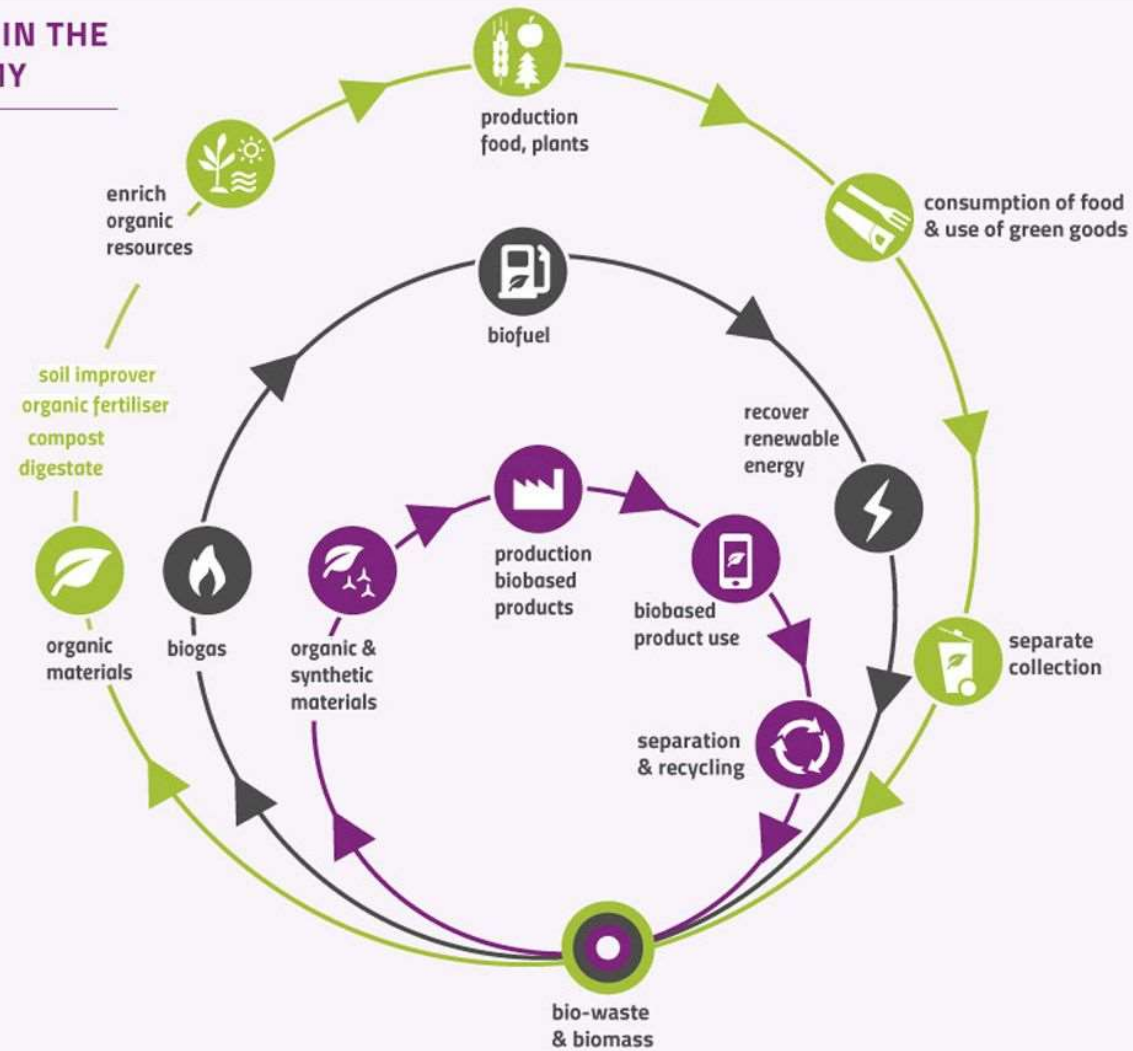
Bioeconomia circular

La **bioeconomia circular** inclou les activitats econòmiques amb base biològica que apliquen els principis de l'economia circular als seus processos.

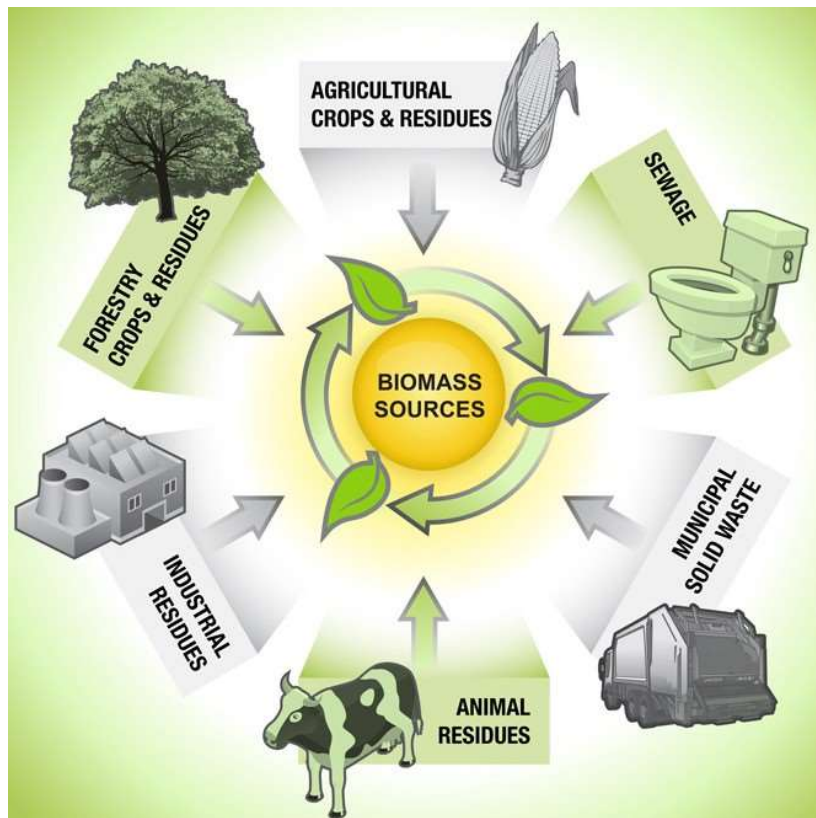
En una bioeconomia circular, els **residus orgànics** no es depositen en abocadors ni s'incineren. En lloc d'això, constitueixen un **recurs** per obtenir **biofertilitzants, bioproductes i biocombustibles**. Aquests poden substituir als productes d'origen fòssil, com fertilitzants minerals i combustibles fòssils. Un cop han estat utilitzats, els residus d'aquests bioproductes poden tornar de manera segura a la biosfera, tancant així els cicles del carboni i els nutrients.

<https://www.compostnetwork.info/policy/circular-economy/>

BIOLOGICAL CYCLE IN THE CIRCULAR ECONOMY

Fonts de biomassa

Residus biodegradables

Fangs de depuradora

Purins i fems

Fracció orgànica de residus municipals (FORM)

Residus agroindustrials

Tipus de biocombustibles

Segons:

la matèria orgànica:

- **Primera generació** (cultius energètics)
- **Segona generació** (residus lignocel·lulósics)
- **Tercera generació** (microalgues)

l'estat:

- **Sòlids** (biomassa)
- **Líquids** (bioetanol, biodièsel)
- **Gasosos** (**biogàs, biometà**, biohidrogen, syngas)

el procés de conversió:

- **Termoquímic** (combustió, piròlisi, gasificació)
- **Químic** (transesterificació)
- **Bioquímic** (**digestió anaeròbia**, fermentació)

Tipus de biocombustibles

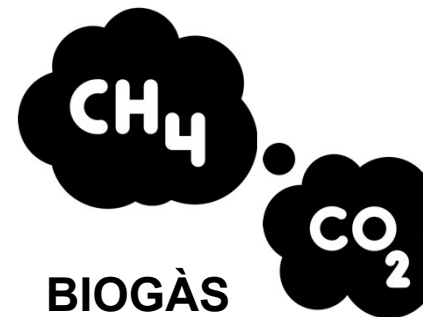
Procés	Productes	Ús	Matèria primera
Digestió anaeròbia (DA)	Biogàs: CH₄ (55-70%) CO₂ (30-45%) H₂S (traces)	Calor Electricitat Cuina	Subproductes i residus biodegradables (fems, purins, fracció orgànica de residus municipals, fangs de depuradora, residus agroindustrials, cultius energètics, microalgues, aigua residual industrial d'alta càrrega)
DA + purificació del biogàs	Biometà: CH₄ (>90%)	Injecció a la xarxa de gas natural Biocombustible	
Fermentació fosca	Biohidrogen (H ₂)	Biocombustible	Carbohidrats/sucres
Fermentació alcohòlica	Bioetanol	Biocombustible	Carbohidrats (midó, sucres), biomassa lignocel·lulòsica,...
Transesterificació	Biodièsel	Biocombustible	Olis, greixos, cultius oleaginosos (girasol, colza,...)

2. La digestió anaeròbia

Digestió anaeròbia

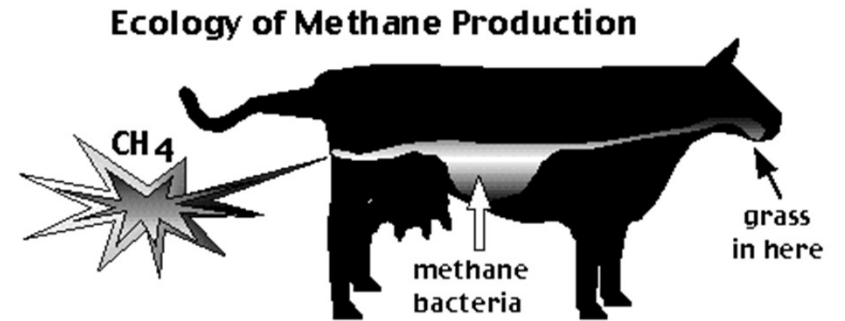
La **digestió anaeròbia (DA)** és el procés de descomposició microbiològica de la matèria orgànica en condicions anaeròbiques (en absència d'oxigen). Els seus productes finals són el **biogàs** i el **digestat**.

Matèria orgànica + microorganismes → **digestat** (matèria orgànica + microorganismes) + **biogàs** ($\text{CH}_4 + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{S} + \text{NH}_3 + \dots$)

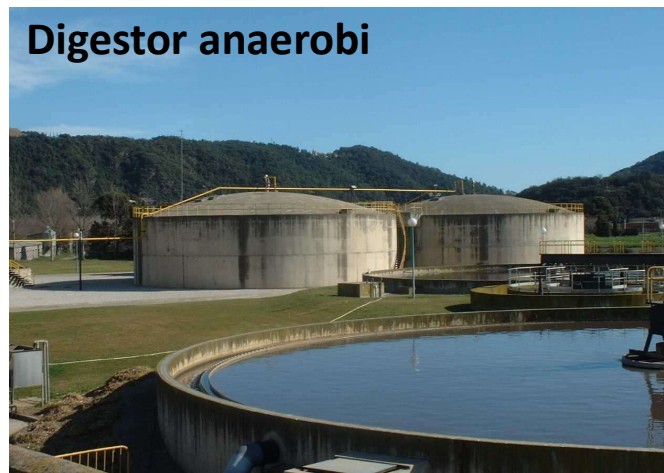

$$P_{\max} = 350 \text{ L}_{\text{CH}_4}/\text{kg DQO}_{\text{eliminada}}$$

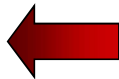
Digestió anaeròbia

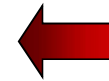
Biogàs (CH₄ + CO₂ + H₂S + NH₃ + ...)

Digestat

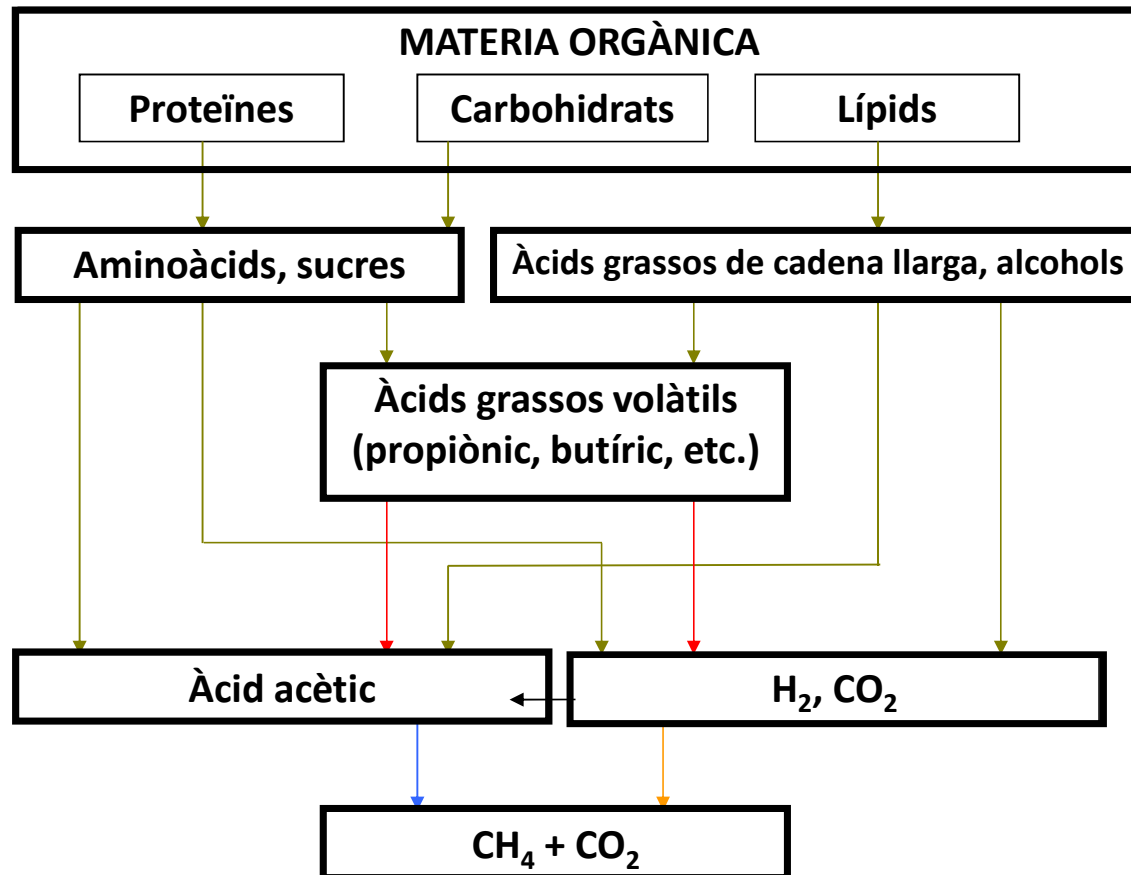

Substrat

Digestió anaeròbia

ETAPES DEL PROCÉS:

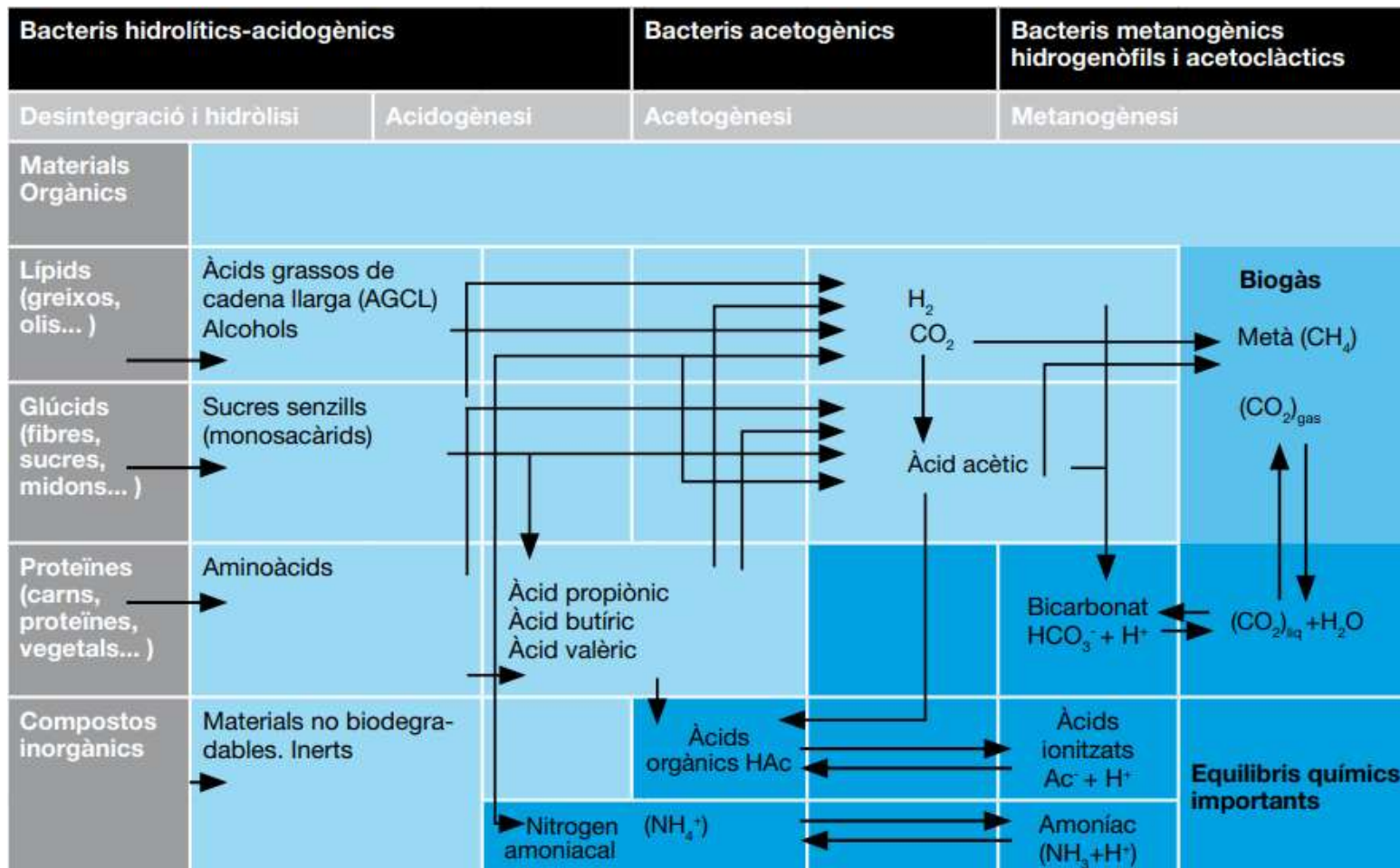

HIDRÒLISI

ACIDOGÈNESI

ACETOGÈNESI

METANOGÈNESI

Flotats, X. i Sarquella, L. (2008) ICAEN

ETAPES LIMITANTS:

- **Desintegració i hidròlisi:** per a residus sòlids
- **Metanogènesi:** possible inhibició per amoníac lliure i àcids grassos de cadena curta (AGV) – formes no ionitzades

PARÀMETRES OPERACIONALS:

Paràmetre	Valor òptim	Efecte/risc
pH	6.5-8	< acidificació del digestor
Alcalinitat	1.5-3 g CaCO ₃ /L	< manca de capacitat tampó per regular el pH
Nutrients: C/N	~ 30 (15-45)	> (manca de N) redueix la velocitat de la reacció (creixement de la biomassa (C ₅ H ₇ NO ₂)) < (excés de N) pot causar inhibició (amoníac lliure)
Tòxics i inhibidors		Inhibició de la metanogènesi per amoníac lliure (NH ₃), AGV no ionitzats, metalls pesats, entre d'altres
Temperatura	Ambient (psicròfila) 35-38 °C (mesòfila) 50-55°C (termòfila)	- Habitual en aigües residuals i digestors de baix cost, procés més lent (> TRH, > Volum) - El més habitual per a biomassa (residual), més estable - Afavoreix la higienització del digestat, procés més ràpid (< TRH, < Volum), més risc d'inhibició (NH ₃)
Temps de retenció hidràulic (TRH)	> 1 mes (psicròfila) 20-40 dies (mesòfila) 10-15 dies (termòfila)	TRH = V_{útil} / Q On: TRH és el temps promig que roman el substrat al reactor (dies) V_{útil} és el volum útil del reactor (m ³) Q és el cabal tractat (m ³ /dia)
Velocitat de càrrega orgànica	Depèn de la composició del substrat	VCO = Q × [MO] On: VCO és la matèria orgànica alimentada (ex. kg DQO/dia) [MO] és la concentració del substrat (ex. kg DQO/m ³) Q és el cabal tractat (m ³ /dia)

CONFIGURACIONS:

- Temperatura:
  - **Psicròfila:** temperatura ambient
  - **Mesòfila:** 35-38 °C
  - **Termòfila:** 50-55 °C
- Concentració de sòlids:
  - **DA via humida**
  - **DA via seca**
- Codigestió:
  - **Co-substrats:** fangs, fems, purins, FORM, etc.
- Pretractament:
  - **Biològic:** enzimàtic
  - **Físic:** tèrmic, mecànic (sonicació, microones, etc.)
  - **Químic:** NaOH, ozó
  - **Combinació:** termoquímic

CONFIGURACIONS:

Temperatura

Exemple: Depuradores de Sant Feliu de Llobregat i Moscú

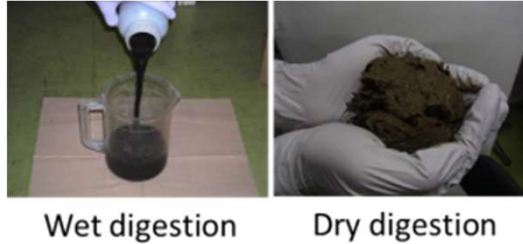
EDAR de Sant Feliu (300.000 PE)
2 digestors mesofílics
(5.000 m³; 37°C; TRH ~ 30-40 dies)
Cogeneració amb biogàs
(40% de l'electricitat consumida)

EDAR de Moscú (12 M PE)
18 digestors termofílics
(5.000 m³; 55°C; TRH ~ 7-10 dies)
Cogeneració amb biogàs

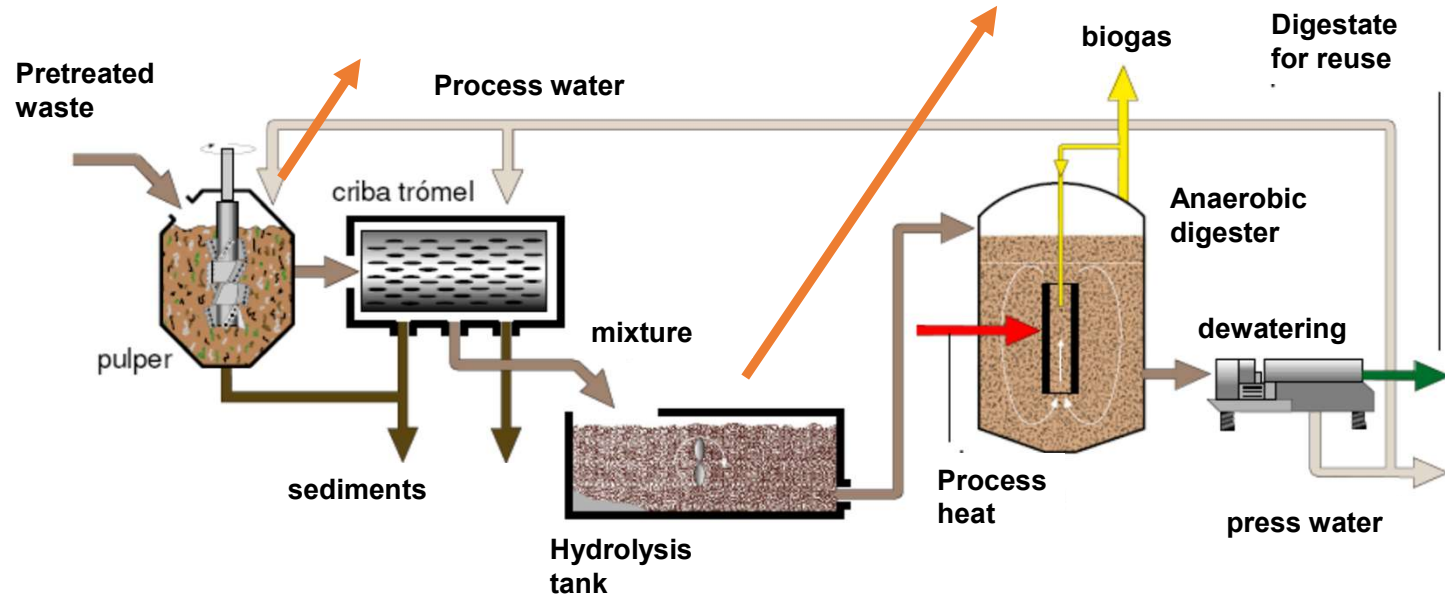
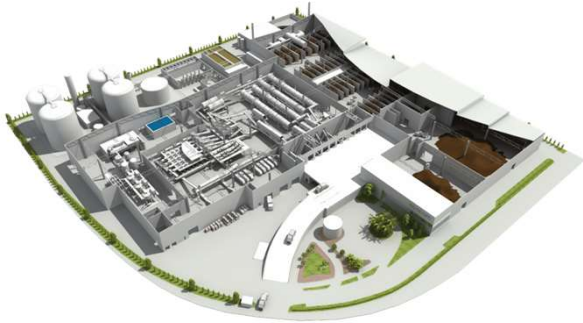
CONFIGURACIONS:

Concentració de sòlids

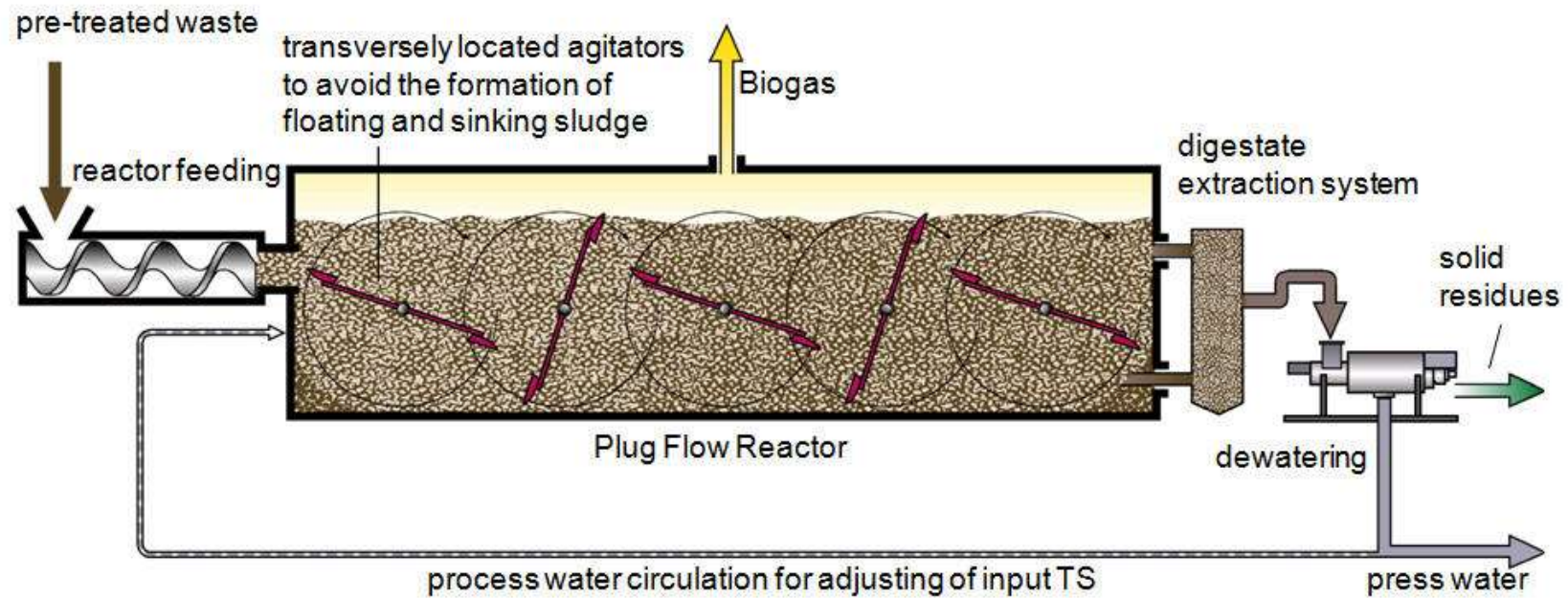

- DA via humida
  - concentració de sòlids < 10%
  - habitual per residus líquids, alternativament cal diluir el substrat
  - cal deshidratació del digestat
  - reactors de mescla completa
  - el més utilitzat

- DA via seca
  - concentració de sòlids > 15-20% (25-35%)
  - no cal aigua per diluir el substrat
  - reactors de menys volum
  - producció volumètrica de biogàs més elevada
  - més complex...

Exemple: Ecoparc de Barcelona - DA via humida

Exemple: Planta de metanització de Can Barba (Terrassa) – DA via seca

CONFIGURACIONS:

Codigestió

DA simultània de diferents residus complementaris.

Beneficis:

- Millora la composició del substrat (C/N = 30)
- Millora l'activitat microbiana, i la velocitat del procés (eliminació de matèria orgànica i producció de biogàs)
- Increment de la velocitat de càrrega orgànica (VCO)
- Dilució de tòxics i inhibidors
- Millora les propietats reològiques del substrat (viscositat, etc.)
- Permet una gestió centralitzada dels residus (economia d'escala) – REQUEREIX TRANSPORT

CONFIGURACIONS:

Codigestió

Fangs de depuradora

Baixa concentració de sòlids, C/N baix

FORM

Materials impropis, partícules grans

Fems i purins

Baixa concentració de sòlids, alt contingut en N (C/N baix)

Biomassa lignocel·lulósica

Baixa biodegradabilitat, poc N (C/N alt), poca aigua, estacionalitat

Efluent agroindustrial

Gran variabilitat, estacionalitat?

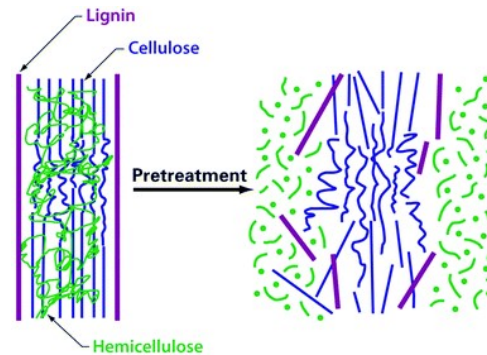
Residus d'escorxadors

Alt contingut en nitrogen ammoniacal i greixos

CONFIGURACIONS:

Pretractaments

- Objectiu:
- **Disminució del tamany de partícula** per incrementar la superfície específica
  - **Solubilització** de matèria orgànica particulada (% DQO o SV)
  - **Millora de la biodegradabilitat anaeròbia** a nivell de cinètica de la biodegradació i bioaccessibilitat

CONFIGURACIONS:

Pretractaments

FÍSICS Tèrmics	Mecànics	QUÍMICS	BIOLÒGICS	COMBINACIÓ
Baixa temperatura (pasteurització)	Ultrasons	Oxidació	Enzimàtic	Termoquímic
Alta temperatura	Microones	Alcalí		
Hidròlisi tèrmica (<i>steam explosion</i>)	Alta pressió	Àcid		

Exemple: Pretractament de fangs a alta temperatura

HIDRÓLISIS TÉRMICA

La hidrólisis térmica es el pre-tratamiento que supera la principal limitación de los procesos de digestión anaerobia: **la etapa de hidrólisis**. Como resultado, la materia orgánica es más biodegradable y genera una mayor cantidad de biogás.

Al mismo tiempo, reduce el volumen de lodos y el coste asociado a su gestión. El biosólido resultante es de alta calidad y puede ser utilizado como fertilizante en la agricultura.

El material hidrolizado permite doblar la carga orgánica a los digestores anaerobios, eliminando cuellos de botella en plantas ya instaladas y ahorrando inversiones innecesarias.

VER MÁS

35%
más biogás

50%
menos biosólidos

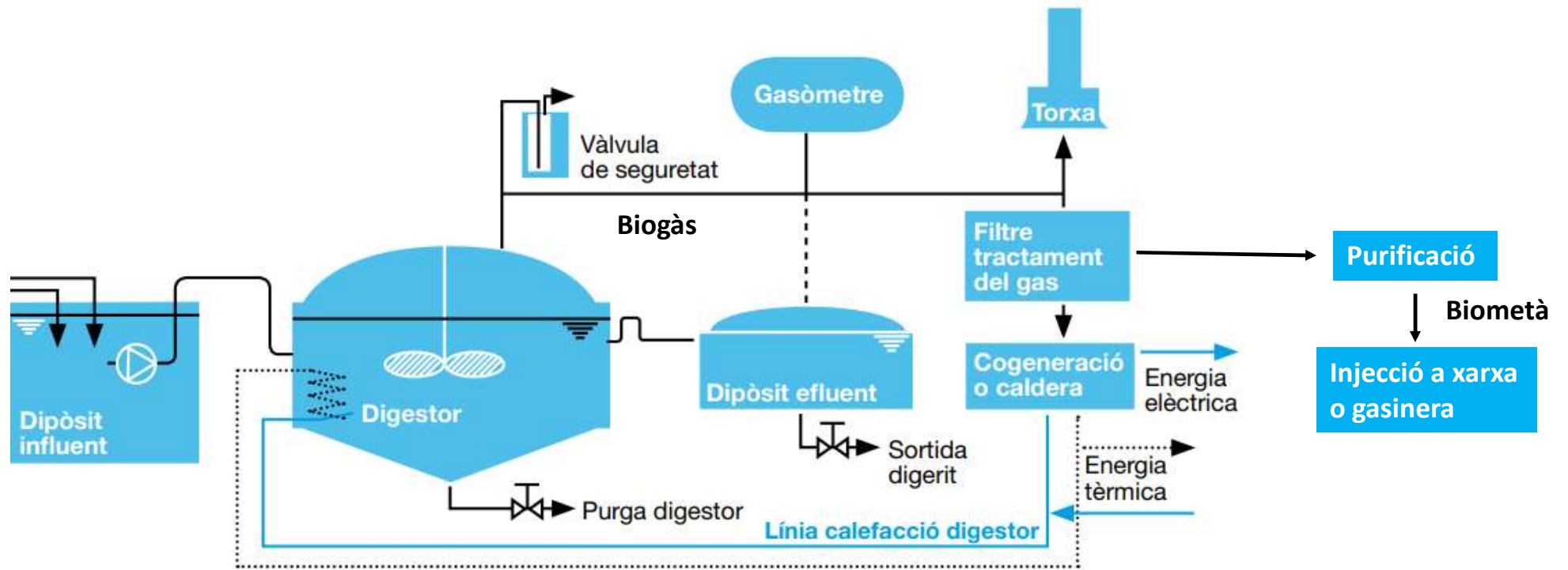

**Biosólido
higienizado**

x2
Duplica la carga a los
digestores

Plantes de biogàs

Adaptat de Flotats, X. i Sarquella, L. (2008) ICAEN

Exemple: Depuradora de Lleida

Digestors anaerobis

Bioreactor: Tanc on tenen lloc reaccions bioquímiques sota condicions controlades.

Característiques:

- Condicions anòxiques (sense oxigen)
- Sistema d'agitació → segons el tipus de reactor
- Control de la temperatura → depenent de la població bacteriana (ambient, ~ 37°C, ~ 55°C)
- Inlet (punt d'alimentació) / Outlet (punt de descàrrega)
- Temps de retenció hidràulic (TRH) / Temps de retenció cel·lular (TRC)
- Velocitat de càrrega orgànica (VCO)

Digestors anaerobis

Paràmetres clau:

Tipus d'alimentació:

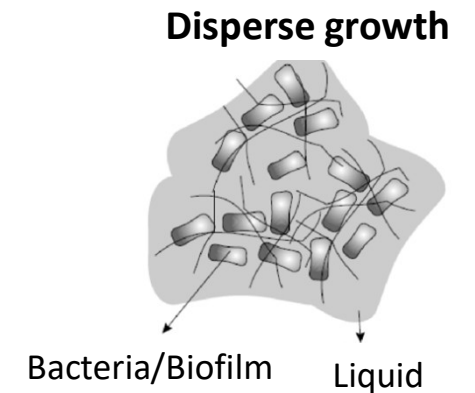
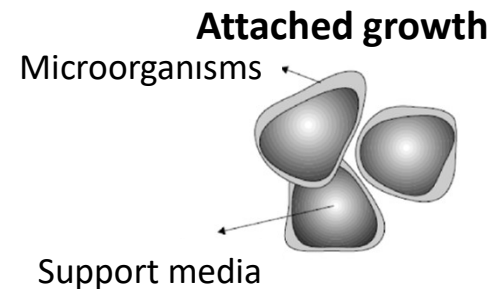
- Discontínu
- Semi-contínu
- Continu

Flux:

- Mescla completa
- Flux pistó

Biomassa:

- Suspesa (floculada o granulada)
- Adherida (biopel·lícula)

Llacuna anaeròbia

- S'utilitza per a residus d'alta càrrega, fems/purins i aigües residuals
- Basses d'emmagatzematge de residus cobertes
- Requereix de superfície (zones rurals)
- Tecnologia de baix cost

Característiques:

- Flux discontinu
- Sense agitació
- Sense control de temperatura

Meat processing anaerobic pond, Australia

Digestor de mescla completa (CSTR)

- CSTR: Continuous Stirred Tank Reactor
- El més utilitzat pel tractament de residus (fangs de depuradora, FORM, fems/purins i residus agroindustrials)
- El biogàs es recull per la part superior. El digestat es deshidrata per separar la fracció líquida (amb alta càrrega de nutrients) i sòlida (biofertilitzant)

Chicken manure, France

Food waste, UK

Sewage Sludge, Brazil

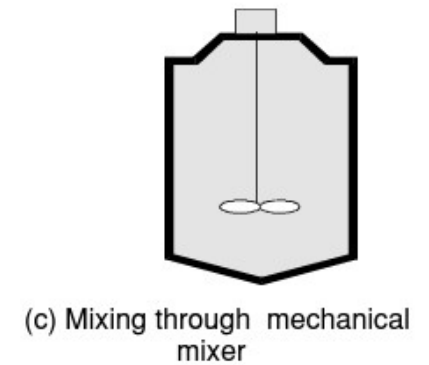
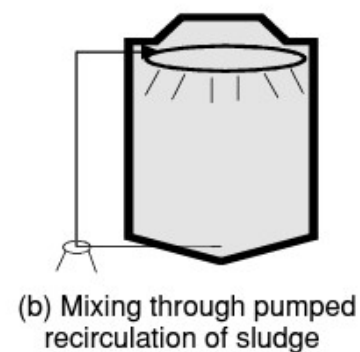
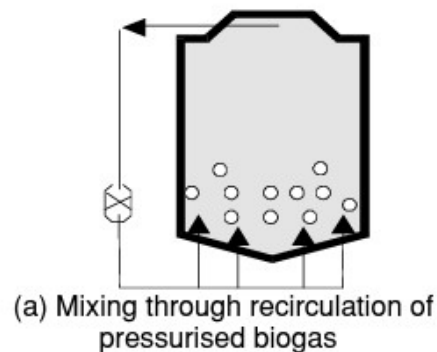
Digestor de mescla completa (CSTR)

Característiques:

- Flux semi-continu
- Mescla completa → Agitació
- Biomassa suspesa (floculada)
- Control de temperatura (generalment)
- DA via humida → Substrats “líquids”

Sistemes d'agitació:

- Recirculació de biogàs (a pressió)
- Recirculació del digestat
- Mecànica

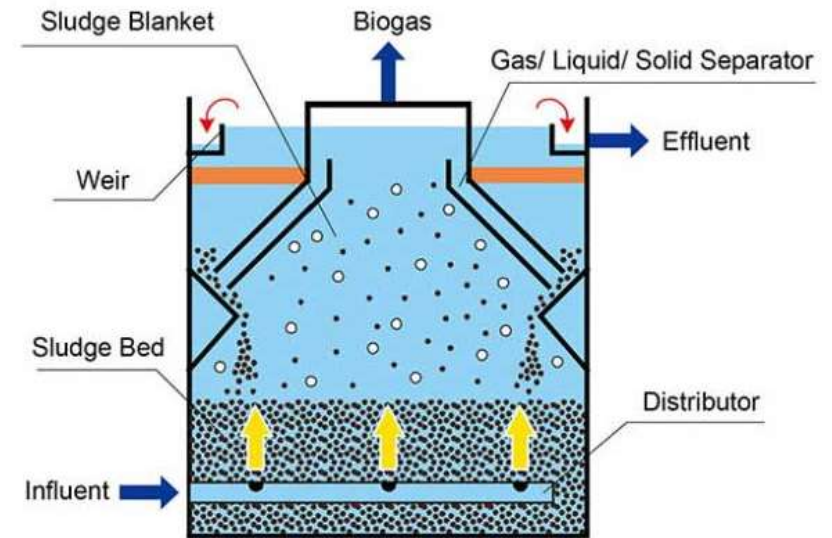

Reactors UASB

- UASB: Upflow Anaerobic Sludge Blanket
- “gas-líquid-solid separator” que reté la biomassa, deixa escapar el biogàs per la part superior, i l’efluent per la perifèria
- S’utilitza per a aigües residuals domèstiques i industrials (alta càrrega)

Característiques:

- Flux continu
- Biomassa suspesa (granulada)
- Temperatura ambient (generalment)

3. Situació a Catalunya

Situació a Catalunya

L'any 2023 hi havia 72 plantes de biogàs.

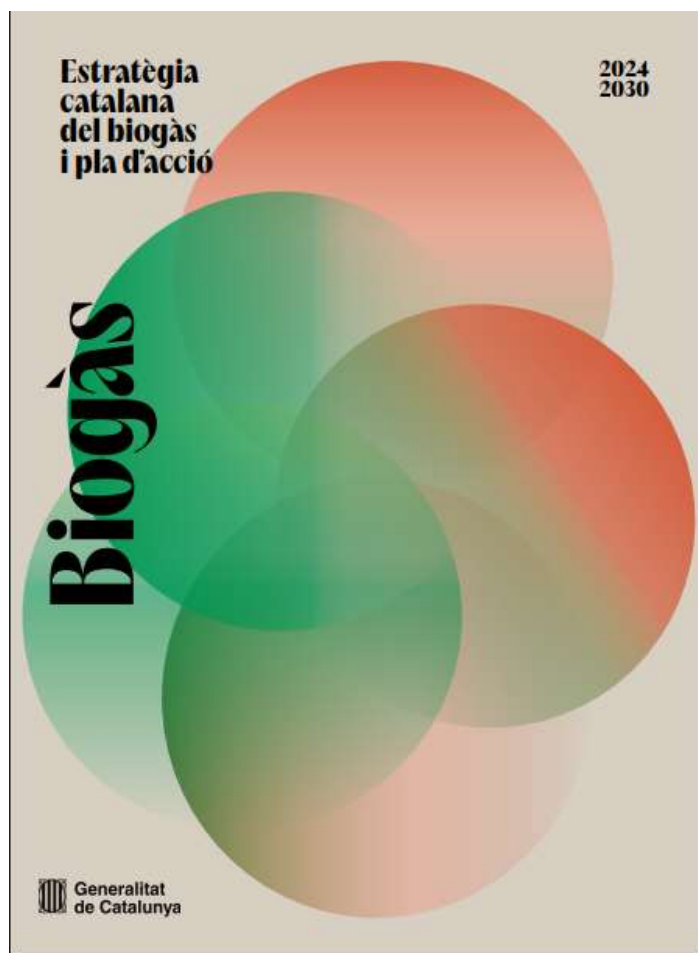
L'any 2019 la producció de biogàs va ser de 577 GWh, dels quals 438 GWh es van destinar a la producció d'energia elèctrica.

L'any 2021 es va iniciar la injecció de biometà a la xarxa de gas natural (1,7 GWh) i va incrementar l'any 2022 (17,7 GWh).

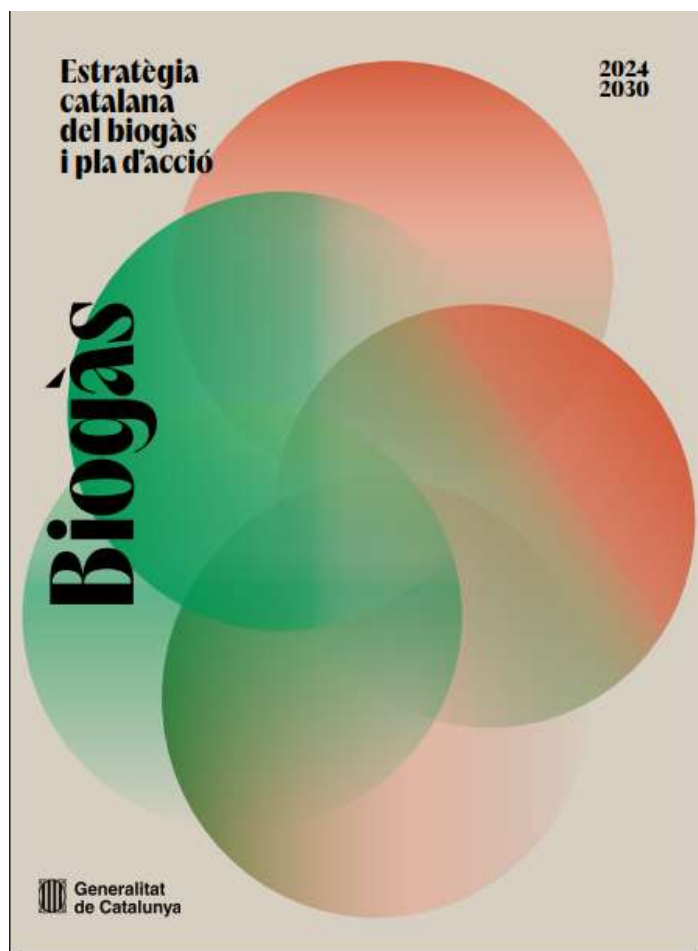
Fonts d'obtenció del biogàs	Nombre de plantes en funcionament (juny 2023)
Dejeccions ramaderes	4
Codigestió amb dejeccions ramaderes	16
Residus orgànics municipals	7
Residus orgànics industrials	5
Dipòsits controlats de residus	10
Fangs d'EDARs urbanes	30
TOTAL	72

Sarquella et al. (2024) ICAEN

Situació a Catalunya

Situació a Catalunya

Objectius:

En l'horitzó 2030 pretén assolir els objectius quantitatius de gestionar per a la producció de biogàs **8,5 milions de tones de materials orgànics**, tres vegades més que en l'actualitat, multiplicar per 3,3 la producció d'energia primària del biogàs, fins a **2 TWh l'any**, i reduir en més de 350.000 tones de CO₂ equivalent les emissions de gasos d'efecte hivernacle.

Situació a Catalunya

Objectiu general:

La **gestió sostenible del digestat** que s'obté de la digestió anaeròbia dels materials i residus orgànics produïts a Catalunya i la seva valorització mitjançant **l'obtenció de productes de valor afegit**, en el marc de l'Estratègia catalana del biogàs 2024-2030 i de l'Estratègia de la bioeconomia de Catalunya 2030.

Estratègia Catalana del Digestat

Característiques dels materials orgànics abans i després de ser digerits

Característiques dels materials abans de la digestió	Característiques del material digestat
Poc estables	Més estables
Heterogeneïtat en la seva composició	Composició física i química més homogènia
Presència de patògens i llavors de males herbes	Reducció de patògens i llavors de males herbes
Alt contingut en nitrogen orgànic	Alt contingut en nitrogen amoniacal (més volàtil)

Estratègia Catalana del Digestat

Principals usos del digestat:

1. Aplicació del digestat directament a camp

Les propietats físiques i químiques del digestat promouen fortament el seu **ús en l'agricultura**. El contingut de **matèria orgànica** relativament alt, un pH lleugerament àcid i una **abundància de NPK** són només alguns dels paràmetres que donen suport a l'aplicació del digestat com a fertilitzant. El digestat conté a més diversos **compostos bioactius com ara aminoàcids lliures, vitamines, àcid húmic i àcid fúlvic**, que poden promoure el creixement de les plantes.

2. Ús del digestat per obtenir productes de valor agronòmic

El digestat es pot tractar per **obtenir materials o productes amb diferents finalitats agronòmiques**. D'entre aquestes se'n pot destacar el **compost** de les fraccions sòlides. També es poden obtenir biofertilitzants a partir de l'extracció i recuperació de nutrients, com per exemple el **sulfat amònic o les estruvites**, de la fracció líquida. A més, també es pot recuperar una **aigua** que pot tenir diferents usos, entre ells la irrigació o la fertirrigació en funció de les característiques de l'aigua obtinguda.

4. Biorefineries

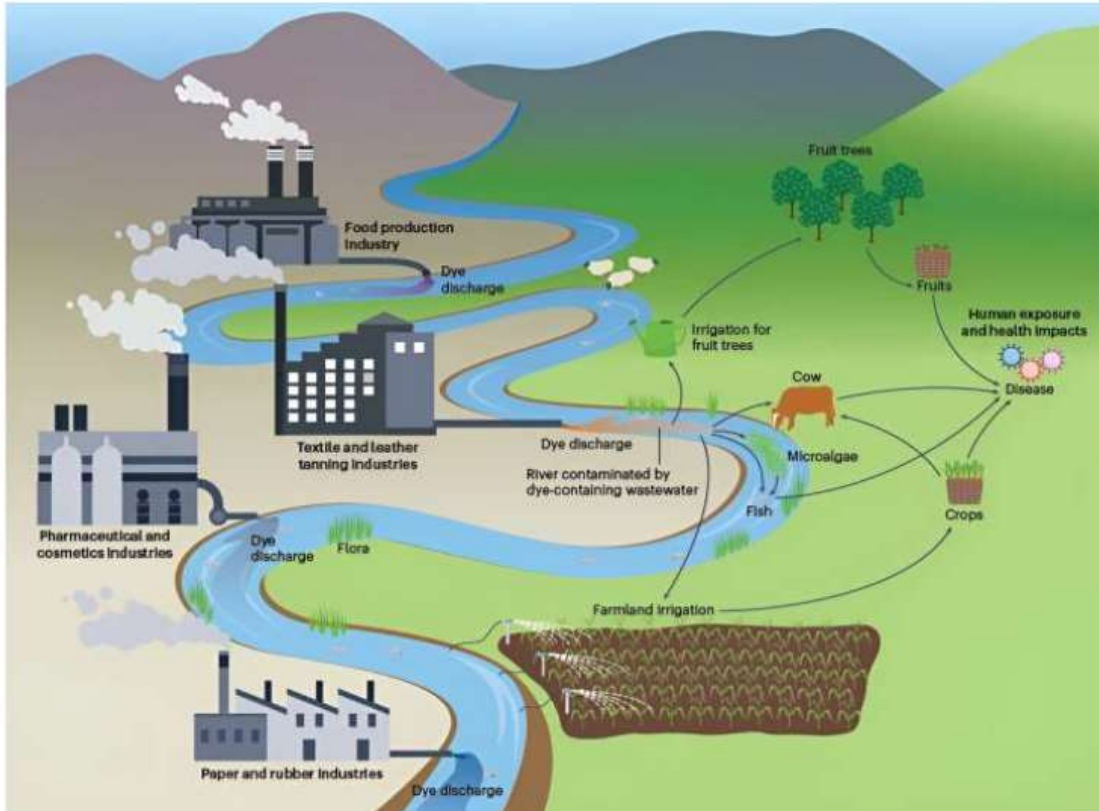
Biorefineria

El concepte de **biorefineria** fa referència al processat sostenible de la biomassa i la seva conversió en productes de valor, com **bioenergia** (biocombustibles, calor) i **bioproductes** (productes químics sostenibles, aliments).

L'objectiu és optimitzar l'aprofitament de la biomassa i el valor d'aquesta matèria prima.

Per exemple, permet obtenir un o varis bioproductes d'alt valor i poc volum, juntament amb biocombustibles de menys valor i alt volum.

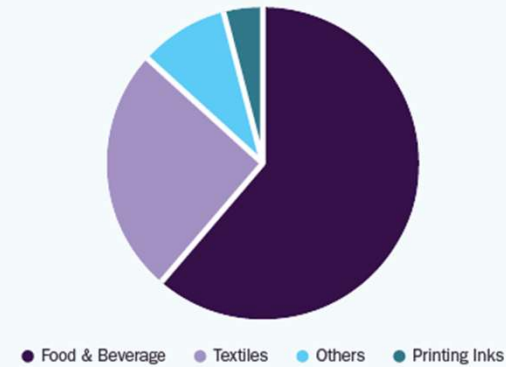
Exemple: Producció de tints naturals i biogàs a partir de diferents tipus de biomassa

Source of dye containing wastewater. Credit: University of Bath

Europe Natural Dyes & Pigments Market

share, by dyes application, 2020 (%)

GRAND VIEW RESEARCH

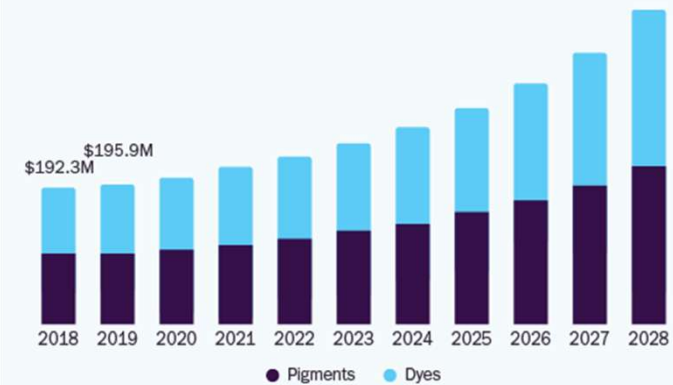
\$1.0B

Europe Market Size, 2020

Source: www.grandviewresearch.com

Germany Natural Dyes And Pigments Market

size, by product, 2018 - 2028 (USD Million)

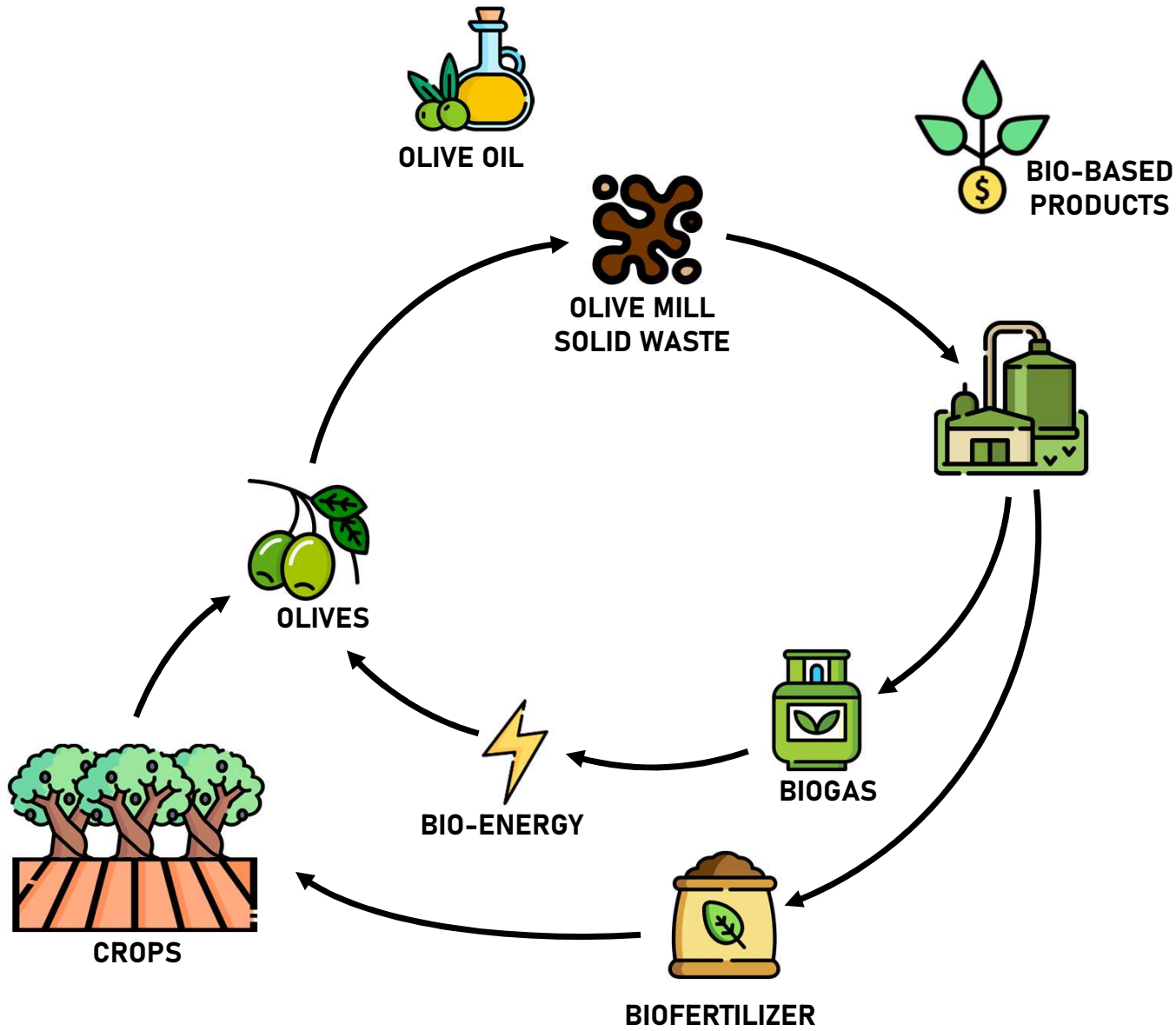

GRAND VIEW RESEARCH

10.5%

Germany Market CAGR, 2021 - 2028

Source: www.grandviewresearch.com

Cas 1: Biorefineria de l'oli d'oliva

Projecte:

4BIOLIVE

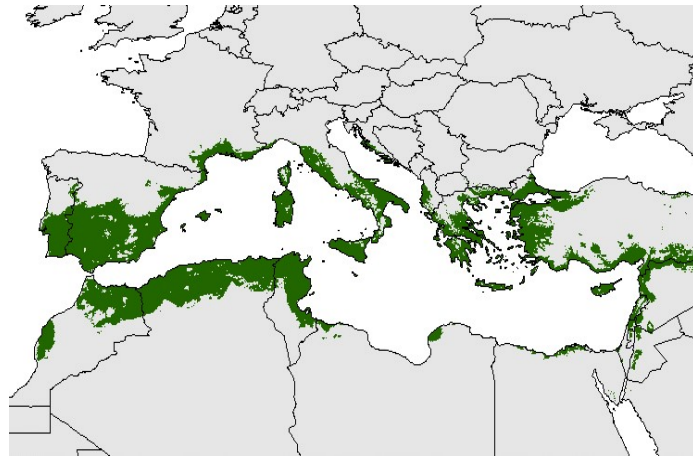

www.4biolive.eu

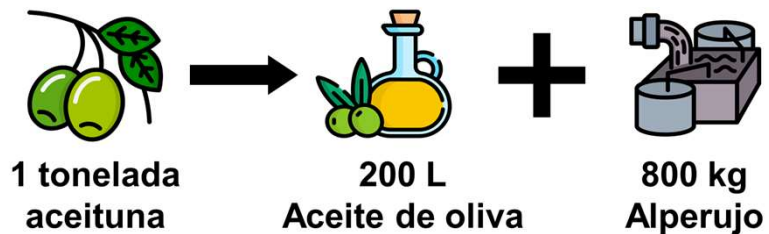
Cas 1: Biorefineria de l'oli d'oliva

Cada any es generen més de 10 M de tones de sansa

Líder mundial de producció d'oli d'oliva

Material altament contaminant

OBJECTIUS

- 1) Avaluar la digestió anaeròbia com una alternativa sostenible pel tractament de la sansa.
- 2) Avaluar la recuperació de tints tèxtils com una etapa prèvia a la digestió anaeròbia (Biorefineria).

Cas 1: Biorefineria de l'oli d'oliva

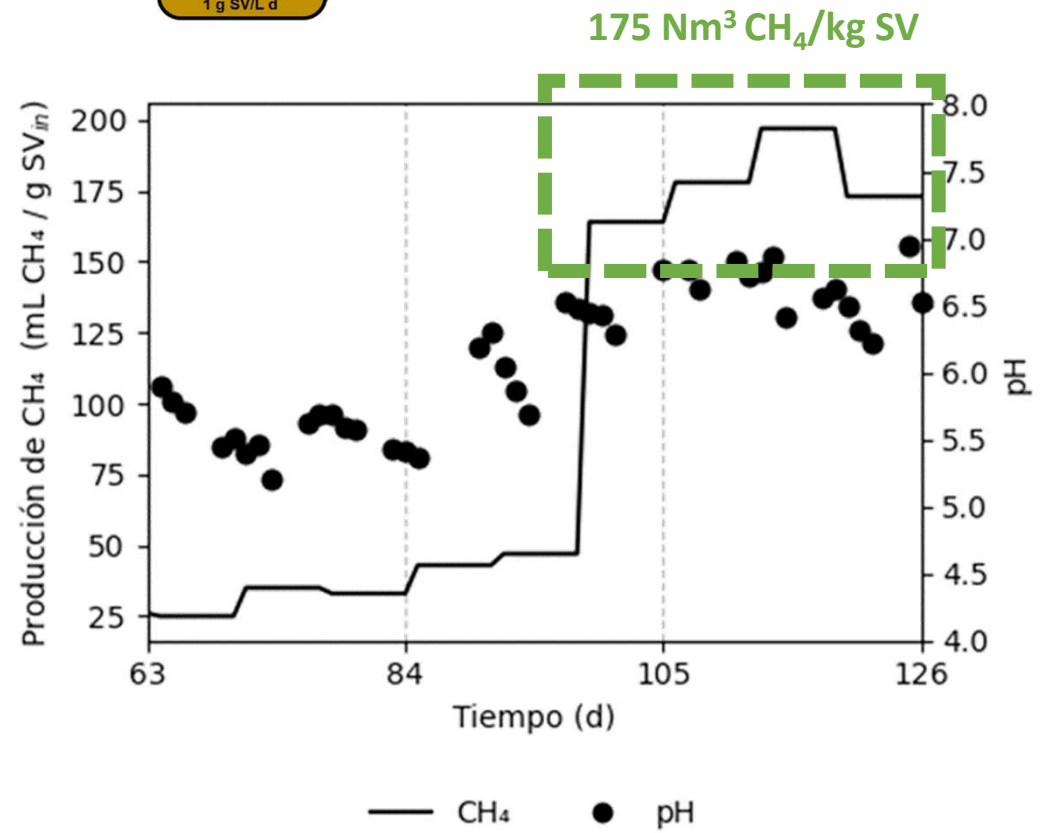
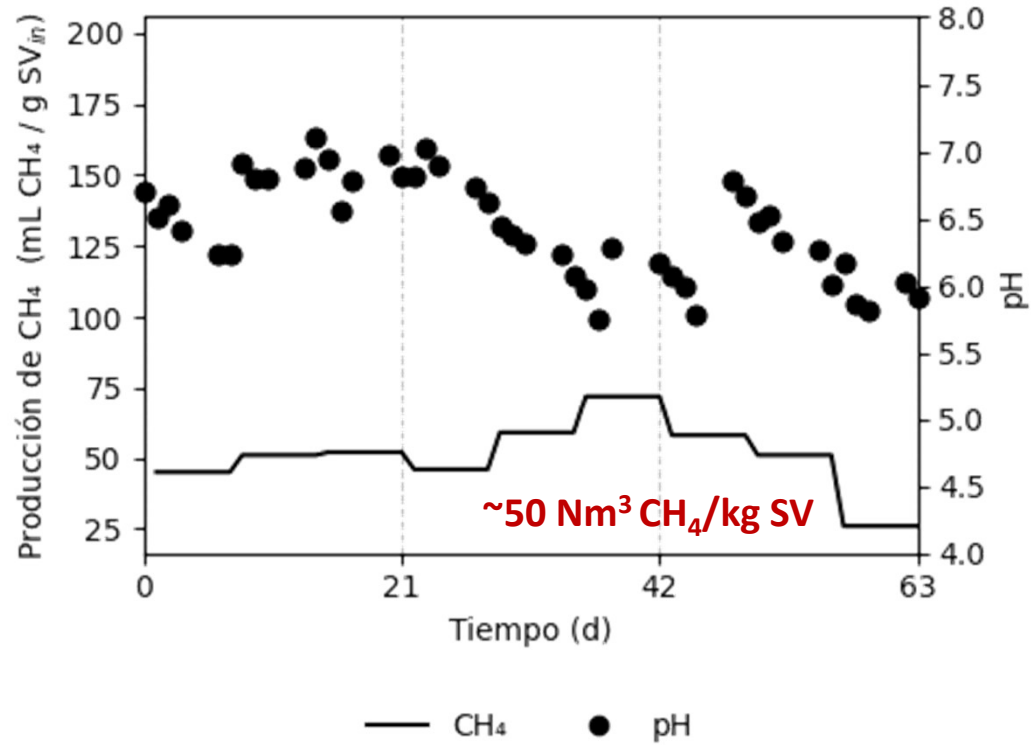
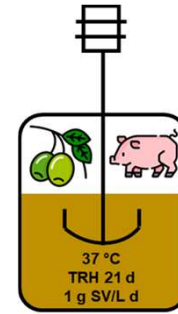
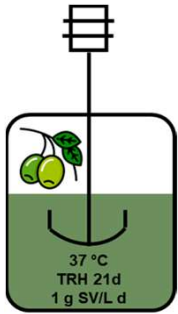

Paràmetre	Sansa		
pH	4.6	→	× Residu àcid
Alcalinitat [g CaCO ₃ /kg]	n/d	→	× Manca d'alcalinitat
Sòlids totals [g/kg]	253		
Sòlids volàtils [g/kg]	237		
DQO _t [g O ₂ /kg]	351		
DQO _s [g O ₂ /kg]	135		
C/N	34.6	→	× Rati carboni/nitrogen elevat
N-NH ₄ ⁺ [g/kg]	148		
Fenols totals [g /kg]	10.2	→	× Alta concentració de potencials inhibidors de la digestió anaeròbia
Fenols solubles [g /kg]	4.8		

Cas 1: Biorefineria de l'oli d'oliva

Paràmetre	Sansa	Purins	
pH	4.6	6.3	
Alcalinitat [g CaCO ₃ /kg]	n/d	25.79	→ ✓ Alcalinitat
Sòlids totals [g/kg]	253	374	
Sòlidos volàtils [g/kg]	237	218	
DQO _t [g O ₂ /kg]	351	264	
DQO _s [g O ₂ /kg]	135	52	
C/N	34.6	16.9	→ ✓ Nitrogen
N-NH ₄ ⁺ [g/kg]	148	833	
Fenols totals [g /kg]	10.2	n/d	
Fenols solubles [g /kg]	4.8	n/d	→ ✓ Dilució de compostos tòxics

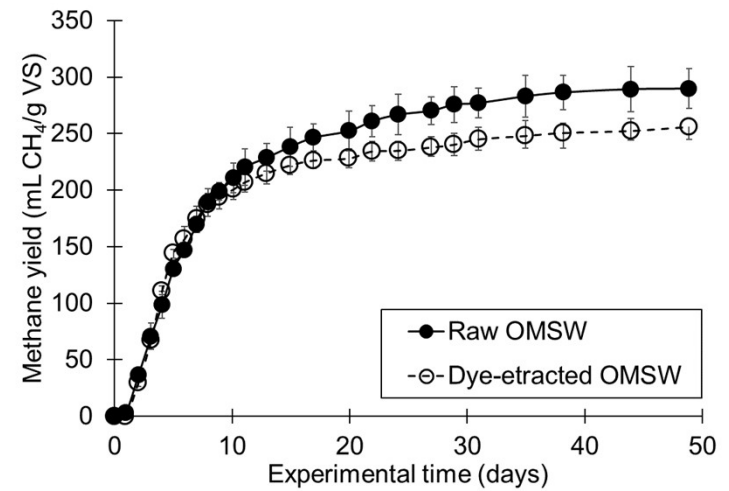
Cas 1: Biorefineria de l'oli d'oliva

Tinció de llana amb diferents concentracions de sansa

Digestió anaeròbia de la sansa amb i sense extracció de tints

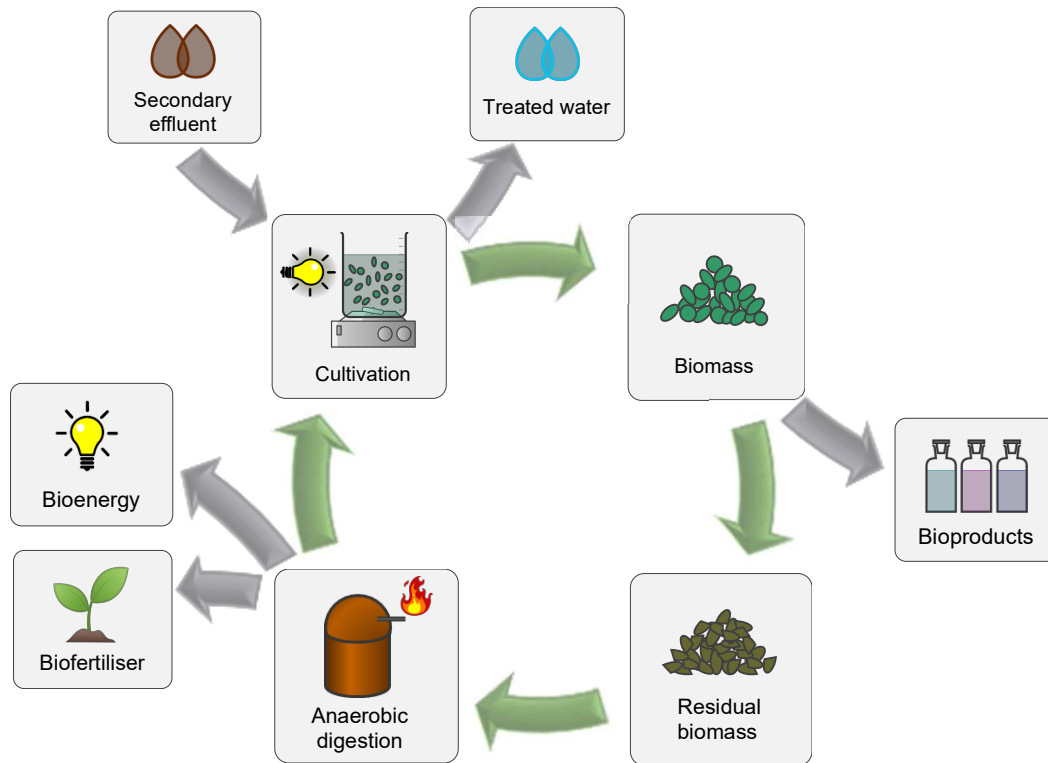

Cas 2: Biorefineria de l'oli d'oliva

- ✓ Tinció de llana amb el tint natural
- ✓ Producció de biogàs (90% amb l'extracció del tint)
- ✓ Interès econòmic - ambiental

**Transformem un “residu orgànic” que té un cost de tractament (ECONOMIA LINEAL),
en una matèria prima per obtenir productes de valor (BIOECONOMIA CIRCULAR).**

Cas 2: Biorefineria de microalgues

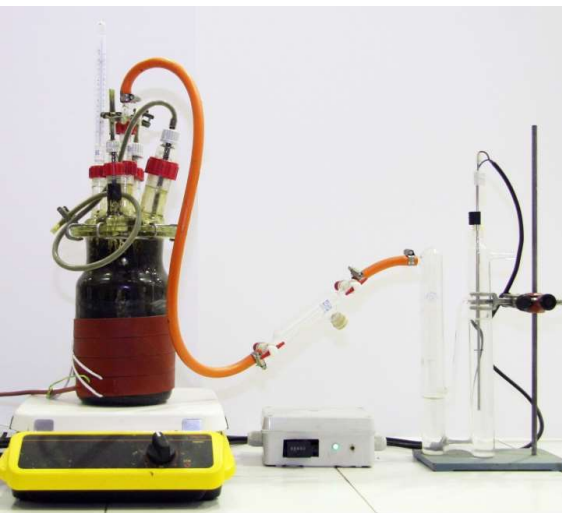
Proyecto: **PhotoBio+**

El **Grup d'Enginyeria i Microbiologia del Medi Ambient (GEMMA-UPC)** es dedica a la investigació interdisciplinària, la innovació, la transferència de coneixement i la cooperació al desenvolupament en el camp de l'**enginyeria ambiental**.

L'activitat del grup se centra en la biotecnologia ambiental, el tractament i la reutilització de l'aigua i la biomassa, i la recuperació de recursos en forma de **bioproductes i bioenergia**, en el marc de la **bioeconomia circular**.

L'objectiu és contribuir al desenvolupament sostenible mitjançant la recerca fonamental i aplicada, i la innovació en el camp de l'**aigua i l'energia**. Per això, també avalua la **sostenibilitat** dels productes i processos mitjançant l'**anàlisi de cicle de vida ambiental i social**.

Follow us on

gemma.upc.edu

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
BARCELONATECH

Grup d'Enginyeria i Microbiologia
del Medi Ambient

POSTGRAU EN

DISSENY, IMPLEMENTACIÓ I OPERACIÓ DE PLANTES DE BIOGÀS I BIOMETÀ

Forma't per liderar la transició cap a un model energètic renovable, circular i sostenible.

<https://upcschool.upc.edu/cat/estudis/formacio/curs/318600/disseny-implementacio-operacio-plantas-biogas-biometeta/>

Organitza:

amb la col·laboració de:

amb el suport de:

Cicle de conferències de **Bioenergia i Biomaterials**

Abril-juny 2026

Moltes gràcies!

Ivet Ferrer i Martí

Universitat Politècnica de Catalunya

Departament d'Enginyeria Civil i Ambiental

GEMMA – Grup d'Enginyeria i Microbiologia del Medi Ambient

ivet.ferrer@upc.edu

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
BARCELONATECH

Grup d'Enginyeria i Microbiologia
del Medi Ambient